

FINNA-PALVELUN VUOSIRAPORTTI 2020

FINNA-PALVELUN VUOSIRAPORTTI 2020	1
VERSIOHISTORIA	2
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA AIKATAULU	2
KUSTANNUKSET JA RESURSSIT	3
OHJAUKSEN JA ORGANISOINNIN ONNISTUMINEN	3
RISKIEN TOTEUTUMINEN	4
KEHITYKSEN ERI OSA-ALUEIDEN ONNISTUMINEN	4
1. Ydinpalvelun kehittäminen	4
2. Uudet käytötavat	9
3. Avoimet sisällöt	10
4. Kansallisten infrastruktuurien integrointi	11
5. Julkisuuskuva	11
FINNAN TUNNUSLUVUT	12

Versiohistoria

8.2.2020 versio 0.1

Tavoitteiden toteutuminen ja aikataulu

Finna-palvelussa mukana olevien organisaatioiden määrä jatkoi kasvuaan, ja vuoden lopussa mu-kana olevia organisaatioita oli jo 438. Kävijämäärät kasvoivat etenkin kaikkien yhteisessä Finna.fi-käyttöliittymässä, jossa verkkokäyntejä oli vuoden lopussa 2,9 miljoonaa. Tämä tarkoitti 17 % kasvua edellisvuoteen nähden. Käyttöä siivittivät 249 verkkomedioissa julkaistua uutista, mikä oli lähes 180% enemmän kuin edellisenä vuonna.

Finnan käyttöliittymien yhteenlaskettu käyntimäärä kasvoi aikaisempia vuosia hitaammin, kun neljän korkeakoulukirjaston pääasiallinen käyttö oli siirtynyt pois Finna-alustalta. Vuonna 2020 kaikissa Finna-käyttöliittymissä oli yhteensä 44,2 miljoonaa käyntiä. Finna.fi:n lisäksi muita Finna-käyttöliittymiä oli vuoden lopussa 91. Alustapalvelua hyödyntävien organisaatioiden määrä ja käyttöliittymien määrä kasvoi erityisesti uusien kokoelmanhallintajärjestelmien mahdollistaessa museoiden mukaantulon uudella tavalla. Kasvua tuli myös yleisten kirjastojen puolelta.

Finnan ydinpalvelun kehittämistä jatkettiin vuonna 2020 parantamalla organisaatioiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja niille tarjottua palvelua, sekä parantamalla Finnan käyttöliittymien käytettävyyttä. Samalla on huolehdittu palvelun turvallisuudesta ja tehty parannuksia ohjelmistojen suorituskykyyn. Kehitystä on tehty toimintasuunnitelman mukaisesti kehittämällä ohjelmiston hallintaa, organisaatioille tarjottavaa ohjeistusta, sektorikohtaisia asiakastapaamisia, mobiilikäyttöliittymien käytettävyyttä ja saavutettavuuden huomioimista käyttöliittymissä. *Covid-19* -tilanteen vuoksi ennakoimaton painopistealue on ollut etätapahtumien järjestäminen ja fasilitointi. Lisäksi on tartuttu selvitysten, käytettävyyssuunnittelun ja ensimmäisten parannusten avulla korkeakoulujen sähköisten aineistojen käyttökokemuksen parantamiseen, sekä jatkettu verkkokirjasto-mallin parantamista yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa. Museoiden uusien kokoelmahallintajärjestelmien käyttöönotoissa, mukaantuloissa ja asiakasyhteistyössä tunnistettuja kehityskohteita on toteutettu suunnitelmien mukaisesti ja mahdollistettu mm. isoresoluutiokuvien lataus Finna-käyttöliittymissä. Collecte-museoiden PALJO-hankkeen kuvien tilaukseen liittyvä integrointia ei saatu vielä valmiiksi. Arkistojen osalta ydinpalvelua on kehitetty mm. tukemalla KAVI:n uusia käyttöliittymäominaisuuksia, samalla on selvitetty mm. YKSA-arkistojen ja Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston kuvailutietojen indeksointia, kehitetty AHAA:n integrointia, sekä edistetty Finna Tutkijasalin käyttöönottoa (NKR).

Uusia käyttötapoja on mahdollistanut hakutoimintojen kehittäminen kirjastoaineistojen toimijoihin liittyen, sekä teosavaimen käyttöönotto, joka on mahdollistanut samanlaisten aineistojen löytämisen, esimerkiksi saman kirjan eri painokset, tai samasta aiheesta samaan aikaan otetut kuvat. Myös ontologioihin pohjautuvien suositusten tuominen käyttäjien testattavaksi eteni toteutukseen asti,

08.02.2021

vaikka itse testi siirtyi vuoden 2021 alkuun. Isoimpia ponnistuksia ovat olleet erillisrahoitetut uudistukset palvelussa erityisesti avointen oppimateriaalien kirjaston (AOE) tuominen Finnaan ja siihen kehitetyt uudet hakutoiminnot, sekä työ, joka mahdollistaa rajattujen aineistotietojen hakemisen vahvasti kirjautuneille käyttäjille (NKR) ja joka lanseerataan Finna Tutkijasalina vuonna 2021. Lisäksi on valmisteltu myös Finna.fi-konseptin uudistusta, jossa hahmotellaan samalla mm. uusia käyttötapoja kaikkien yhteiselle Finna.fi -hakupalvelulle. Finna.fi:tä on myös uudistettu ja vahvistettu siellä tarjottuja oppimisen sisältöjä ja kehitetty tähän liittyviä sisällöntuotannon työvälineitä ja -tapoja. Suosikkilista-toiminnon kehittäminen antaa myös parempia mahdollisuuksia kaikille Finnan käyttäjille aineistojen kuratoinnissa.

Avointen aineistojen tarjoamisessa suurin ponnistus on ollut kotimaisten OA-julkaisujen kattavuuden parantaminen hakupalvelussa sekä siihen liittyvä asiakastyön kehittäminen.

Vaikka rajapinnan hyödyntäjien tavoittamiseen ei olla kehitetty uusia keinoja tai viestintäkanavia, on myös rajapintakäyttöä edistetty. 2020 lopussa käyttöön otetun toiminnallisuuden myötä Finna.fi käyttöliittymässä tehdyn hakukyselyn ja hakutulokset saa valmiin linkin kautta rajapintakäyttöön sopivassa muodossa.

Vaikka valtaosa keskeisistä 2020 toimitasuunnitelmassa esitetyistä asioista edistyi hyvin, oli muutamia asioita, jotka edistyivät suunnitelmassa olevia tavoitteita hitaammin, tai eivät edistyneet ollenkaan. Näitä ovat rajapinnan käyttäjien viestintäkanavaan liittyvien tavoitteiden lisäksi Helsingin kaupungin kanssa suunniteltu MyData-pilotti ja AHAA-aineistojen käyttöönotto Finnassa. Mm. AHAA-käyttöönoton viivästysten vuoksi myös Finna tutkijasalin käyttöönotto eteni vuoden alun odotuksia hitaammin.

Kustannukset ja resurssit

Vuonna 2020 henkilöresurssien ja kustannusten suhteen ei tapahtunut isoja ennakoimattomia muutoksia.

Ohjauksen ja organisoinnin onnistuminen

Toimikauden 2020-2021 Finna-konsortioyryhmä eli Finnan ohjausryhmä aloitti työskentelynsä. Ryhmän tehtävänä on linjata, suunnitella ja seurata Finna-palvelun kehittämistä yhdessä Kansalliskirjaston kanssa. Ryhmässä keskityttiin uuden vision mukaisesti kehityslinjauksiin ja työstiin Finna.fi-konseptiuudistusta. Strategisen tason linjauksiin keskittymistä ja vuorovaikutuksellista asioiden käsittelyä on pyritty edistämään ohjausryhmätoiminnassa.

Operatiivisen toiminnan muutoksia erityisesti henkilöresurssien ja aikataulujen muutoksia sekä muita muutoksia seurasi, ohjasi ja tuki viikoittain kokoontuva Finnan koordinaatioryhmä, johon kuuluu Finnan toimintayksikön esimies, kehittämisspällikkö, johtava palvelusuunnittelija, johtava viestinnän asiantuntija ja johtava käytettävyyssuunnittelija. Myös nk. laajennettu koordinaatioryhmä kokoontui

08.02.2021

useita kertoja KVP-tulosalueen johtajan kanssa ja käsitteli tunnistettuja suurempia muutoksia sekä muita palveluun ja kehittämiseen liittyviä asioita.

Kehittämistä jatkettiin ketterillä menetelmillä ja käyttäjälähtöisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti.

Riskien toteutuminen

Vuoden aikana kaksi uutta korkeakoulukirjastoa luopui Finnasta omana asiakasliittymänään. Yhteensä alustapalvelusta poistuneita korkeakoulukirjastoja on vuoden lopussa ollut siis viisi. Kun käyttö on siirtynyt muihin käyttöliittymiin, näkyy se Finnan kävijämäärän kasvun huomattavana hidastumisena.

Kehityksen eri osa-alueiden onnistuminen

Vuoden 2020 kehittämisessä valmistauduttiin jo asteittain vuoden alussa lanseeratun Finnan uuden vision mukaiseen kehittämiseen. Kehittämissuunnitelman jäsenyys oli kuitenkin vielä vanhan palvelustrategian mukainen. *Ydinpalvelun ja julkisuuskuvan* lisäksi kehittämisen osa-alueita olivat *uudet käyttötavat, avoimet aineistot ja kansallisten infrastruktuurien integrointi*. Kehittäminen onnistui pitkälle toimintasuunnitelman mukaisesti, vaikka osa pitkäjänteistä kehittämistä jatkuu vielä visiokaudella 2021-2025. Esimerkiksi uusia käyttötapoja edustava omien suosikkien kehittäminen jatkuu uudella visiokaudella aineistojen kuratoinnin mahdollistamisena. Vuoden 2020 kehittäminen painottuu selkeästi ydinpalvelun kehittämiseen, joka on uudessa visiossa jäsenetty puolestaan kolmeen eri osa-alueeseen: Alustapalvelu, Finna.fi ja jatkokäytön palvelut.

1. Ydinpalvelun kehittäminen

Asiakasyhteistyöhön on vaikuttanut erityisesti Covid-19 -tilanne. Samalla kun asiakasyhteistyön muotoja, mm. sektorikohtaisia asiakastapaamisia, on kehitetty entistä vuorovaikutteisimmiksi, on kehitetty myös etätapahtumien järjestämistä ja fasilitointia. Jatkovaa asiakaspalvelua on parannettu mm. uudistamalla asiakkaille tarjottu asiakaswiki ja sen sisältämät ohjeistukset.

Hallintaliittymän laajempaa uudistusta aloitettiin asiakashaastatteluilla, suunnittelulla ja ensimmäisillä parannuksilla. Käyttöliittymien käytettävyyden parantamisessa on kiinnitetty erityistä huomiota uusien saavutettavuusvaatimuksiin ja mobiilikäytön parantamiseen. Lisäksi on mm. jatkettu kirjautuneiden käyttäjien oman tilin uudistamista sekä parannettu eri kuvailuformaattien tietojen esittämistä ja löydettävyyttä. Erityisesti toimijahaun avaaminen Kansalliskirjaston Finna-palvelussa on avannut uusia mahdollisuuksia löytää kirjastoaineistoihin liittyviä tekijöitä ja muita toimijoita.

Suuri osa ydinpalvelun kehittämisestä liittyy erilaisiin parannuksiin palveluiden integroinneissa. Museon kokoelmahallintajärjestelmästä Lido-siirtoformaatin mukana siirtyvä tieto ja sen mahdollistama korkearesoluutiokuvan latausominaisuus on ollut tärkeä erityisesti Museoviraston korkearesoluutiokuvien avaamisessa vapaaseen käyttöön. LinkedEvents-integrointi on parantanut organisaatioiden

08.02.2021

tapahtumakalenterien esittämistä Finna-käyttöliittymissä. Kaikkien kirjastojärjestelmien asiakastoiminnallisuuden integrointiin liittyvää kehitystä tehdään jatkuvasti. Erityisesti korkeakoulujen uusien Alma- ja Koha-kirjastojärjestelmien integrointeja on kehitetty. Myös sähköisiin artikkeleihin liittyvä käytettävyys on parantunut, kun palveluun integroitu artikkeli-indeksi on päivittynyt CDI:ksi (Ex Libris Central Discovery Index). Tämä on liittynyt myös laajempaan työhön korkeakoulujen sähköisten aineistojen käytettävyyden parantamiseksi. Käytettävyys selvityksen, suunnittelun ja ensimmäisten parannusten lisäksi myös avoimia tutkimusartikkeleita sisältäviä uusia julkaisuarkistoaineistoja on tuotu Finnan indeksiin.

Seuraavassa esitellään tarkemmin vuoden 2020 ydinpalvelun kehittämistä eri osa-alueilla.

Teknisen ylläpidon ja palvelinohjelmiston kehittäminen

Yleisen palvelinylläpidon, tietoturvapäivitysten ja uhkakuvamallinnuksen lisäksi tehtiin mm. seuraavia parannuksia:

- Finnan indeksin (Solr) päivitys
- Sovellusalueen toiminnan tehostaminen profiloinnilla löydettyjä pullonkauloja poistamalla. Sovellusalueen toimintavarmuuden parantaminen jakamalla resursseja eri toimintojen välillä niin, ettei yksittäinen ongelma häiritse koko palvelua.
- Hallittavuuden ja palvelinympäristön laajennusmahdollisuuksien parantaminen tietoliikenteen ohjausta kehittämällä
- Tilastoinnin suorituskyvyn kehittäminen, jotta kaikki toiminta saadaan tarkasti tilastoitua kuormituspiikkien aikana.
- Ohjelmistoympäristön päivitykset tehokkuuden, turvallisuuden ja ajantasaisuuden ylläpitämiseksi (mm. PHP, MariaDB)
- Vanhojen SSL-protokollien tuen lopettaminen tietoliikenteen turvallisuuden varmistamiseksi.
- Palvelinrakenteen uudistamisen suunnittelu fyysisten indeksipalvelimien tullessa elinkaarensa päähän.

Korjattuja ohjelmistovirheitä ("bugeja") on tehty tehtävienhallintajärjestelmän mukaan yli 100. Versiopäivitysten yhteydessä on kerrottu tarkemmin 53:sta ohjelmistovirheen korjauksesta.

Hallintaliittymän ja Finna-käyttöliittymien hallinnan kehittäminen

- Haastattelututkimus hallintaliittymän käyttäjien parissa ja tulosten analysointi.
- Useita pienempiä käytettävyysparannuksia hallintaliittymään, joista mainittakoon erityisesti.
  - "Selaa tietokantoja"- ja "Selaa lehtiä" -sivuille muokattava otsikko ja kuvauskenttä.
  - Mahdollisuus tehdä käyttöliittymäkohtainen asetus videosoitin esittämistavalle

08.02.2021

- Palautelomakkeelle mahdollisuus laittaa lomakekohtainen määräitys vastaanottajasta
- Tietosuoja: Asiakkaan osoitteen ja viestiasetusten muutospyynnöt ohjataan sähköpostin sijasta hallintaliittymään, kun se ei onnistu rajapinnan kautta taustajärjestelmään.

Taustajärjestelmien integrointien parantaminen

Kirjastojärjestelmien integrointeihin tehtiin useita parannuksia. Erityisesti parannuksia tehtiin sekä Alma-, että Koha-järjestelmien aineistojen esittämiseen ja asiakastoiminnallisuuksiin. Kohan asiakastoiminnallisuuksissa tuetaan nyt myös kansainvälistä versiota, jonka käyttöönotto on alkanut kirjastoissa. Näiden lisäksi tehtiin myös Axiellin Auroraan ja MikroMarciin sekä Innovativen Sierraan liittyviä parannuksia. Mm. Auroran dynaamiset listat (lainatuimmat, varatuimmat uusimmat) voidaan nyt esittää Finna-käyttöliittymissä.

Suurimmaksi osaksi kirjastojen toimipistetietoja sisältävän ja kirjastohakemistonkin taustalla olevan Kir-kannan integrointia uudistettiin, kun se siirtyi käyttämään uudistettua rajapintaa.

Korkeakoulukirjastojen käyttämä PCI (Primo Central Index), keskitetty artikkeli-indeksi, ja sen rajapinta uudistui. Samalla tuotenimi vaihtui CDI-indeksiksi (Exlibris Central Discovery Index). Muutos ja siihen liittyvät toimintatapojen uudistukset edellyttivät muutoksia teknisen integroinnin lisäksi ohjeisiin ja asiakasyhteistyöhön sisältäen mm. tähän liittyvän etäkoulutustilaisuuden. Lisäksi ensimmäisiä parannuksia tehtiin myös itse integrointiin ja artikkelihaun käytettävyyteen.

Organisaatioiden tapahtumien tuomista omiin käyttöliittymiin laajennettiin LinkedEvents tapahtumakalenterin integroinnilla, jota pilotoitiin satakunnan alueen Sata-kirjastot kirjastokimpassa.

Museoiden uusien järjestelmien mukaantulo ja aineistojen tuontiin liittyvät selvitykset ja työ: MuseumPlus, Collecte, Cumulus ja YKSA saatiin tuotantoon.

Finna.fi

- **Finna.fi -sisältösivujen uudistus 2020** (jatkuu 2021):
  - Tietoa Finnasta -osion uudistaminen ja julkaisu. (Pieni osa tähän suunnitelluista uudistuksista julkaistaan 2021)
  - Finna.fin ohjeosiota täydennetty ja sen rakenteeseen suunniteltu parannuksia
  - *Kaksi uutta ohjevideota*: Kirjautumistavoista ja kirjastokortin liittämistä Finna-tiliin.
- **Finna.fi-etusivun uudistuksen ensimmäinen vaihe**. Etusivulla huomioitu paremmin uuden tyyppiset aineistot (tiedejulkaisut ja AOE)
  - Päivitetty ydinviesti
  - Uusien palveluiden ja hakumahdollisuuksien esille tuominen
  - Ulkoasun raikastaminen

08.02.2021

Kuvailutietojen indeksoinnin ja esittämisen parannukset

Vuonna 2020 parannuksista tehtiin paljon MARC 21 ja LIDO formaattien indeksointiin ja esittämiseen. Lisäksi kirjastoaineistojen toimijatietoihin liittyvien hakutoiminnallisuuden käyttöönotto on ollut suurimpia indeksointiin liittyviä uudistuksia. Kirjastojen kuvailun osalta tehtiin myös parannuksia nk. tuplakontrolliin.

Parannuksia tehtiin myös KAVI:n käyttämän Forward-formaattiin ja julkaisuarkistojen QDC-formaattiin (Qualified Dublin Core) liittyen. EAD3:een liittyvästä työstä iso osa on liittynyt AHAA:n käyttöönottoon, joka viivästyi yhä ja siirtyi vuodelle 2021. Selvitykset ja osin myös indeksointiin liittyvät testit alkoivat myös Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston ja YKSA-arkistojen EAD3 kuvailutietojen osalta.

Käyttöliittymien vakiintuneiden toiminnallisuuden kehittäminen ja käytettävyyden parantaminen

- Useita visuaalisia, saavutettavuus- ja käytettävyyssparannuksia sekä muita pienempiä käytettävyysskorjauksia mm.
  - Tietueiden sitaatit -ikkunan varoitustekstin hienosäätö
  - Levyjen sisältö välilehden löydettävyyden parantaminen pienin design keinoin, Levyn ja osakohteen toisistaan erotettavuuden parantaminen visuaalisesti
  - PDF, video ja kuva-aineistojen esittämiseen käytettävyyssparannuksia
  - Kirjastokortti ja Finna-tilin eroteltu omiksi alasivuille Omissa tiedoissa
  - ”Sisältyy julkaisuun” -rajaimen nimen päivitys käsitteellisesti paremmin huomioimaan myös arkistoaineistot ja kokoelmat
  - Ota yhteyttä painikkeen selkeyttämien loppukäyttäjille
  - Tietueen sitaattien luotettavuudesta varoittavan tekstin pehmenys
  - Käyttäjälle selkeämpi ilmoitus, kun järjestelmä on pois käytössä
- Finnan mobiilikäytön parantaminen
  - Tutkimus mobiilikäytettävyydestä Finna.fi -hakupalvelussa ja Satakirjastojen Finna-verkkokirjastossa. Tulosten analysointi ja webinaari, jossa kaikkiin Finna-hakupalveluihin yleistettäviä tuloksia käsiteltiin osallistavasti organisaatioiden kanssa. Parannusehdotusten suunnittelu ja vieminen tehtäväjonoon
- Lainojen, varausten ja maksujen näyttämisen Oma tili -valikossa herätteiden avulla. (Oman tilin uudistuksen jatko)
- Käyttöliittymäsuunnittelu ja parannukset tapahtumien esittämiselle (Linked Events integraatio)
- Keskitetyn indeksin (CDI) hakutuloksiin ja tietueisiin tieto siitä onko julkaisu avoin (OA) ja/tai vertaisarvioitu.
- Korkealaatuisten kuvien lataamiseen ja tilaamiseen liittyvät toiminnallisuudet
  - Korkealaatuisten kuvien lataaminen suoraan Finnasta
  - PALJO-hankkeen kuvapalveluiden integroinnin koordinointi, käytettävyyssuunnittelu ja tekniset selvitykset. Integroinnin toteutuksen aloittaminen.

08.02.2021

- Parannuksia Kir-kannasta tulevien organisaatioiden palveluiden ryhmittelyyn ja kokoelmien lisääminen osioon

Asiakasyhteistyön ja asiakasviestinnän kehittäminen ja koulutukset

Asiakasyhteistyön kehittämisen nostot

- Vuorovaikutteisuutta asiakastapaamisissa lisättiin etätapahtumiin soveltuvin menetelmin. Vuoden aikana tarjottiin 20 etätapahtumaa, -työpajaa ja koulutusta.
- [Valmisteltiin](#) Finnasta perustietoa tarjoavan MOOC-kurssin ensimmäinen versio. [#valmistelu](#).
- Finna oli mukana Kansalliskirjaston palvelukyselyssä asiakasorganisaatioille.
- Asiakastytyväisyys oli Finnan osalta hyvällä tai erittäin hyvällä tasolla, mutta kehittämiskohteita tunnistettiin ydinpalvelusta ja tulokset vaikuttivat vuoden 2021 toiminnan painopisteisiin.
- Uudentyyppisiä aineistontarjoajia varten kehitettiin sopimusratkaisuja.
- Avointen oppimateriaalien kirjaston aineistojen julkaiseminen Finnassa sai oman sopimuksensa
- Otettiin käyttöön Finna-palvelun palveluehdot avoimia tiedejulkaisuja tarjoaville OKM:n hallinnonalan ulkopuolisille toimijoille.
- Valmisteltiin Finna Tutkijasaliin ja keskitetyn indeksin muutokseen liittyviä palvelusopimuksen uudistuksia.

Nostot asiakasviestinnästä:

- Uusi Finna-visio lanseerattiin asiakasorganisaatioille.
- Asiakaswikiä rakennettiin aiempaa helpokäyttöisemmäksi uusimalla rakenne ja sisällöt.
- Tyytyväisyyttä asiakasviestintään selvitettiin kyselyllä, jonka tulosten pohjata luotiin asiakasviestinnän kehittämissuunnitelma vuodelle 2021.
- Asiakasorganisaatioille järjestettiin viestintäwebinaari, jossa tietoa jaettiin kriisiviestinnästä ja koronavuoden kokemuksista.
- Koronavuonna viestintää tehostettiin, jotta Finnan hyödyntäminen oli helppoa myös etätyöaikana ja kerrottiin yhteistyön käytännöistä uudessa tilanteessa.

Jatkokäytön palvelut: rajapintakäyttö

- FORWARD-tietueiden (KAVI) lehdistöarviokenttien suodatus rajapinnasta
- Finna.fi käyttöliittymässä tehdyn hakukyselyn ja hakutulokset saa valmiin linkin kautta rajapintakäyttöön sopivassa muodossa

Jatkokäytön palvelut: Europeana aggregointi

Kansalliskirjasto toimii European kansallisena aggregoijana ja ylläpitää osana Finna-palvelukokonaisuutta tätä tarkoitusta varten Formula-palvelua. Vuonna 2020 vietii päätökseen kaksivuotinen Europeana Common Culture -hanke. Hankkeen päätösvaihe painottui nostamaan Europeanaan tarjottavan digitaalisen kulttuuriperintöaineiston laatua. Tässä onnistuttiin ja yli 80 % Kansalliskirjaston

aggregoimasta aineistoista saatiin yhteistyössä aineistontarjoajien kanssa nostettua ylimmälle tasolle Europeanan luokituksessa.

2. Uudet käyttötavat

Finnan oppimisen kokonaisuus

Keskeisimpiä tehtäviä, jotka ovat mahdollistaneet avointen oppimateriaalien lanseerauksen on ollut käytettävyys- ja käyttöliittymäsuunnittelu. Tämän perusteella päädyttiin vaihtoehtoon oppimateriaalien erityishakutoimintojen tarjoamisesta omalla oppimateriaalien hakuun soveltuvalla välilehdellä, sekä tämän mallin tekninen toteuttaminen. Ennen julkaisua mallin prototyypillä tehtiin käytettävyystestaus, jonka tulosten perusteella tehtiin vielä korjauksia avointen oppimateriaalien hakuun ja esittämiseen Finna.fi:ssä. Muita tehtäviä ovat olleet mm.

- Sopimusmallin suunnittelu ja uuden palvelusopimuksen muodostaminen
- Tietoturvaan liittyvä suunnittelu ja testaus tietoturvaharjoituksessa
- Viestintäyhteistyön suunnittelu ja aloittaminen
- Valmistelu ITK-messuilla järjestettävään työpajaan (siirtyi syksyyn 2021)

Yhteistyö avointen oppimateriaalien kirjaston (AOE) kanssa ja sinne tallennettujen oppimateriaalien julkaisu on jatkanut Finnan laajenemista oppimisen palveluna. Lanseerauskampanja tavoitti parissa viikossa yli 100 000 oppimisesta kiinnostunutta ja toi loppuvuoden 2020 aikana liki 14 000 uniikkia käyntiä oppimateriaalien äärelle.

Edellisenä vuonna lanseerattu Finna Luokkahuone, joka on osa Finnan oppimisen kokonaisuutta, herätti myös runsaasti kiinnostusta. Luokkahuoneen etusivulle päätyi yli 10 000 selaajaa. Finna.fi:n oppimisen kokonaisuuden kehittyminen tukee myös siirtymistä kohti Finnan uuden vision mukaista toimintaa.

Finna-luokkahuoneen ja sisällöntuotantoyhteistyön laajenemista on erityisesti tukenut Finnan suosikkitoiminnallisuuden kehittäminen. Suosikkilista-toiminnallisuuden kehittäminen on tasoittanut myös tietä kohti vision tavoitteita, jossa pyritään mahdollistamaan osallistavia tapoja tarjota Finnan aineistoja käyttöön. Tässä tavoitteessa aineistojen kuratoinnin mahdollistaminen ja kehittäminen on keskeinen keino. Kehityskohteita ovat olleet mm. tietueiden kopioiminen muiden julkisista suosikkilistoista omiin suosikkilistoihin, parannuksia suosikkilistan esittämiseen suosikkilistaupokkeessa (mm. kompakti hakutulostyyppi) ja avainsanojen syöttäminen suosikkilistoille.

Finna Tutkijasali

Finna Tutkijasali palvelu, jonka ohjelmistokokonaisuutta CSC ja kansalliskirjasto toteuttavat, mahdollistaa myös sellaisten aineistojen löytämisen, joiden tietosisältöihin kohdistuvat haut edellyttävät käyttö lupaa ja vahvaa käyttäjän tunnistamista. Tässä arkistojen kanssa yhteistyössä suunnitellussa palvelussa on kiinnitetty erityistä huomiota tietoturvaan ja juridisiin vaatimuksiin. Uusia käyttöliittymäominaisuuksia tukee mm. Suomi.fi-tunnistamisen ja CSC:n käyttövaltuuksien hallintavälineen

08.02.2021

(REMS) integroinnit. Tutkijasalin pilotointi on suunniteltu vuodelle 2021 ja sen on tarkoitus lopulta tarjota mahdollisuuksia kaikkien organisaatioiden rajattujen aineistojen löytämiseen ja käyttöönottoon.

Finna.fi

2020 aloitettu Finna.fi-konseptin päivittämiseen alkoi asiakaskyselyllä. Kyselyn tuloksista poimittujen teemojen pohjalta toteutettiin kolme työpajaa, joista yksi oli suunnattu konsortiorryhmälle ja kaksi muuta organisaatioille. Jälkimmäisissä työpajoissa selvitettiin kuratoitujen sisältöjen tarjoamisen tarpeita eri käyttäjäryhmille. Ensimmäisessä keskityttiin harrastajiin ja itseopiskelijoihin ja jälkimmäisessä korkeakouluopetukseen ja tutkimukseen.

Uudenlaisten aineistojen esittäminen

Avointen oppimateriaalien esittämiseen liittyvien selvitysten lisäksi erityisesti IIF yhteistyötä on jatkettu ja selvitetty siihen liittyvän pilotin käynnistämisen mahdollisuuksia. Myös 3D aineistojen esittämisen testit ovat edenneet ja odottavat ensimmäisiä aineistokuvailuja, jotka sisältävät 3D-aineistoja.

Toimijahaku

KAVI:n toimijahakua on parannettu ja haku kirjastoaineistojen toimijatiedoista on mahdollistettu. Kirjastojen toimijahakujen pilotti käynnistettiin kansalliskirjasto.finna.fi -hakupalvelussa

Ontologiat

Ontologioihin perustuvien hakuehdotusten testauksen suunnitelu ja toteutus. Pilotin julkaisu siirtyi vuoden 2021 alkuun.

Teosavaimen käyttöönotto

Kirjojen eri painokset ja muiden aineistojen eri versiot yhdistetään hakutuloksissa indeksiavaimen avulla ja näytetään tietuesivulla ”muut versiot” -välilehdellä, jonne tulee mm. saman kirjan muut painokset, taideteoksen eri versiot tai toisiaan vastaavat esineet.

3. Avoimet sisällöt

Avoimien (open access), kotimaisten tutkimusorganisaatioiden tuottamien julkaisujen saatavuuden edistämisen hanke on edistynyt tähän tarkoitukseen tuotettujen palveluehtojen käyttöönoton jälkeen. Kaksi julkaisuarkistotoimijaa julkaisi aineistotietojaan Finnassa uusien palveluehtojen pohjalta ja kolme muuta solmi palveluehdot. Erityisesti TSV:n kanssa on valmisteltu journal.fi:n aineistojen haravoimista Finnaan.

OA-julkaisujen lisäksi avointen oppimateriaalien kirjaston aineistot laajentavat avoimien aineistojen tarjontaa Finnassa ja RightsStatement -käyttöoikeuskuvausten

08.02.2021

tuki LIDO-aineistoille mahdollistaa uusien aineistojen tarjoamista käyttöön selkeämmillä käyttöehdoilla. Avoimilla käyttöoikeuksilla varustettujen aineistojen määrä näyttää myös kasvavan Finna.fi:ssä edellisiä vuosia nopeammin.

4. Kansallisten infrastruktuurien integrointi

- Finnan edustus Digime-tietoarkkitehtuuriryhmässä.

5. Julkisuuskuva

Finnan tunnettuus kasvoi koronavuonna tuntuvasti. Ansaitun julkisuuden määrä nousi 180 prosenttia, kun Finna oli esillä kaikkiaan 249 verkkouutisessa. Mediaa kiinnostivat Finnan tarjoamat virtuaaliset kulttuurielämykset sekä museoiden ja arkistojen julkaisemat uudet digitaaliset aineistot. Mediaseurannan perusteella toimittajat ovat löytäneet Finnan lähdeaineistot ja hyödyntävät aktiivisesti sen tarjoamaa kuvamateriaalia.

Mediaviestinnän ohella Finnaa markkinoitiin yhä laajempaan oppimisen palveluna. Finna Luokkahuoneen käyttöä edistettiin markkinointikampanjalla ja uutena aineistona lanseerattiin avoimet oppimateriaalit. Lanseerauskampanja tavoitti parissa viikossa yli 100 000 oppimisesta kiinnostunutta ja toi liki 14 000 uniikkia käyntiä oppimateriaalien äärelle.

Viestintä sosiaalisessa mediassa vilkastui aiempaan verrattuna. Facebook-julkaisut näkyivät liki 900 000 henkilölle, twiitit liki 400 000 henkilölle ja Instagram-julkaisut 120 000 henkilölle. Youtubessa Finnan sisältöjä katsottiin kaikkiaan 120 tuntia. Sosiaalinen media oli myös merkittävä polku tuoda kävijöitä Finna.fi-hakupalvelun pariin. Esimerkiksi Facebookin kautta Finna.fi:hin saavuttiin 150 000 kertaa.

Uusina avauksia Finna ryhdyttiin markkinoimaan Googlessa ja palvelua voi seurata nyt myös LinkedInissä.

Tunnettuuden lisäämisen ohella painopisteenä oli viestintävalmiuksien parantaminen häiriötilanteissa. Tätä varten luotiin uusi kriisiviestintäsuunnitelma, ja henkilöstö koulutettiin sen käyttöön.

08.02.2021

Finnan tunnusluvut

Finna-palvelun tunnusluvut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Indeksin viitteiden määrä	16,7 milj.	25,3 milj.	43,2 milj.	47,7 milj.	64,9 milj.	73 milj.	81,5 milj.
Aineistojen määrä finna.fi:ssä	9 milj.	10,2 milj.	12,2 milj.	13,6 milj.	15,3 milj.	16,5 milj.	15,9 milj.
Verkossa saatavilla olevia aineistoja finna.fi:ssä	1 milj.	1,2 milj.	1,6 milj.	1,9 milj.	1,9 milj. *	2,1 milj. *	2,1 milj.
Avoimen kulttuurin lisenssein merkityt aineistot finna.fi:ssä			≈220 000	≈398 000	≈471 000	≈497 000	≈591 000
Mukana olevat organisaatiot	85	253	278	332	385	398	438
Aineistoja tarjoavat organisaatiot finna.fi:ssä	53	106	207	230	344	369	384
Tuotannossa olevien näkymien määrä	14	32	58	69	80	82	91
Käynnit finna.fi:ssä	756 331	812 341	1 145 686	1 901 846	2 269 768	2 474 359 **	2 903 321
Käynnit kaikissa Finna-näkymissä	1,2 milj.	2,7 milj.	7,4 milj.	23,6 milj.	31,3 milj.	42,8 milj. **	44,2 milj.

* Verkossa saatavilla olevan aineiston tunnusluvun keräys muuttunut vuonna 2018. Uudessa tavassa pyritään poistamaan ne verkkoaineistot, jotka eivät ole vapaasti saatavilla.

** Tilastoinnissa oli katkoja elo-syyskuussa ja joulukuussa. Niitä on kompensoitu ottamalla katkoja edeltäviltä ja seuraavilta viikoilta käyntimäärät ja muodostamalle ajanjaksolle sopiva keskiarvo yhdelle päivälle. Tilastoimattomat päivät on täytetty tällä luvulla. Raportissa ilmoitetut käyntimäärät ovat näitä kompensoituja lukuja. Kaikissa näkymissä mitattiin näin 48,3 miljoonaa käyntiä, mutta käyntejä analysoitaessa havaittiin poikkeama loka-marraskuussa, jossa käynnit eivät todennäköisesti vastanneet todellista käyttöä. Poikkeama on pyritty korjaamaan korvaamalla kyseisten kuukausien epänormaalin korkeat käyntimäärät määrällä, joka on saatu tilastollisin menetelmin suhteuttamalla ajanjakson yksilöllisten kävijöiden määrään, johon poikkeama ei vaikuttanut. Näin saatu lopullinen 42,8 miljoonaa vastaa enemmän todellista käyttöä, eikä sisällä ulkomailta tullutta poikkeuksellista liikennettä.

- *Indeksin viitteiden määrä* kertoo kaikkien Finnaan eri tietolähteistä haravoitujen aineistokuvailutietojen määrään ilman, että ne yhdistyvät muiden tietolähteiden tietoihin ”deduplikoinnin” vuoksi. Määrä sisältää kaikissa Finna-näkymissä näytettäviä kuvailutietoja, myös mm. organisaatioiden omaan käyttöön lisensoitujen aineistojen kuvailut, joita ei näytetä finna.fi:ssä.
- *Aineistojen määrä finna.fi:ssä* kertoo finna.fi:ssä näytettävien kuvailutietojen määrän, niin että eri tietolähteistä tulevat identtiset kuvailutiedot lasketaan yhdeksi aineistoksi.
- *Verkossa saatavilla olevia aineistoja finna.fi:ssä* kertoo edellä mainitun tunnusluvun mukaisesti ne finna.fi:n aineistot, joihin liittyy joku linkitetty digitaalinen kuvailunkohde. Tällaisia ovat mm. linkitetyt kokoteksti-tietueet, tai kuvat. Osa näistä aineistoista eivät ole avoimesti verkossa saatavilla.
- *Avoimen kulttuurin lisenssein merkityt aineistot finna.fi:ssä* kertoo sovitulla tavalla EAD-, MARC21- ja Lido-formaatteihin merkityistä avoimen kulttuurin lisenssejä sisältävistä aineistotiedoista.
- *Mukana olevat organisaatiot* sisältävät kaikki organisaatiot, jotka ovat solmineet, tai valtuuttaneet solmimaan Finnan palvelusopimuksen. Kimppana mukaan tulleet organisaatiot ovat siis tässä luvussa laskettu auki niin, että kaikki kimpan organisaatiot on otettu huomioon.

08.02.2021

- *Aineistoja tarjoavat organisaatiot finna.fi:ssä* tarkoittaa kaikkia niitä organisaatioita (kimpat auki laskettuina), joiden aineistoja on finna.fi:ssä, tai sellaisissa omissa näkymissä, jotka on julkaistu.
- *Tuotannossa olevien näkymien määrä* tarkoittaa niitä näkymiä, jotka on julkaistu Finnan Hallintaliittymässä.
- *Käynnit finna.fi:ssä* tarkoittaa onnistunutta käyntiä (SFS-ISO2789 2.2.1)
- *Käynnit kaikissa Finna-näkymissä* tarkoittaa onnistunutta käyntiä missä tahansa julkaistussa Finna-näkymässä (SFS-ISO2789 2.2.1)